

Hoekje van de Tema Tieker (32)

Johann Vandenhoute

Filatelistische kwaliteit nastreven kan slechts als we een beter begrip hebben van de maatstaven voor het onderscheiden van de verschillen. Hier volledigheid nastreven is haast onmogelijk, als het al mogelijk is. In de literatuur zijn al verschillende pogingen ondernomen door menig thematische filatelist en het blijkt dat dit onderwerp steeds meer kan uitgebreid of aangescherpt worden. Het belangrijkste is dat we elke thematieker aansporen om de kwaliteit van het filatelistische materiaal in zijn of haar verzameling eens onder de loep te nemen.

Kwaliteit van stempels

Het zal weinig overtuigingskracht vragen om te besluiten voor vlagstempel 1B te kiezen in plaats van 1A. De kwaliteit van 1B voldoet optimaal aan de algemeen geldende normen binnen de filatelie: een scherpe, heldere afdruk (met name een probleem bij stempels met meer gedetailleerde tekeningen) en geen uitlopers van inkt of vegen als gevolg van een te sterke inkt. 1A heeft een storende tekst van firmalogo die de vlagstempel doorkruist en de inkt is zwak. Ook rode frankeermachinstempels lijden nogal eens aan het omgekeerde gebrek: een te zwakke, vage afdruk.

De Daguin-vlagstempels 2A en 2B voldoen beide aan de vereisten van een goede kwaliteit. Stempel 2B is afgedrukt op een envelop die zonder frankering verzonden kon worden (de aanduiding 'Port Payé' geeft dit aan). Maar deze omstandigheid is eigenlijk niet van invloed op de filatelistische betekenis van het stempel; hier zouden we dus van gelijkspel kunnen spreken. Ook bij het stempelduo 3A/3B geldt een min of meer identieke afdrukkwaliteit. Op het eerste gezicht lijkt de conclusie 'gelijkspel' nu dus eveneens gewettigd.

Maar wie goed naar beide postzegels heeft gekeken, zag waarschijnlijk een kleine beschadiging van de zegel in 3B (de rechterbenedenhoek is ingescheurd). Hoewel de thematische aandacht uitgaat naar het vlagstempel, betekent dit niet dat we de kwaliteit van de overige elementen op het poststuk kunnen negeren. We dienen er ons van bewust te zijn dat elke beschadiging zoveel mogelijk vermeden moet worden en zeker de ernstige. Een heel klein scheurtje in een gewone brief kan acceptabel zijn, maar in een postwaardestuk beslist niet. Uiteraard zijn er steeds uitzonderingen, denk maar bv. aan een *crash cover*.

En wat gezegd van stempel in afbeelding 4. Nu is niet de postzegel beschadigd, maar de vlagstempel zelf. Want de stempelafdruk is zodanig dat een gedeelte het poststuk heeft gemist. Conclusie: zo snel mogelijk vervangen.

Speculatieve uitgiften

Het filatelistisch niveau van een thematische verzameling kan verhoogd worden door de aanwezigheid van bijzonder materiaal als proeven, essays en variëteiten. Inderdaad 'kan', want zulke stukken bieden daartoe dus de mogelijkheid, maar geven er evenwel geen garantie voor. Ook hier moet de thematieker het kaf van het koren kunnen onderscheiden. Laten we even kijken naar 5A en 5B: tot het koren behoort zegel 5A, tot het kaf 'variëteit/essay'-look-a-like (zie 5B). Hongarije heeft namelijk jarenlang uitgiften van getande postzegels vergezeld doen gaan van een veel kleinere oplage van dezelfde emissie in ongetande uitvoering.

De doorgaans (veel) hogere aanschafprijs van zo 'n ongetande paralleluitgifte heeft geen enkele filatelistische betekenis. Men spreekt zelfs van 'onechte' zeldzaamheid. De Richtlijnen zijn erg duidelijk: er wordt de voorkeur gegeven aan 'normale uitgiften boven ongetande paralleluitgiften (dit geldt zowel voor postzegels als voor blokjes)'. In andere landen gebeuren gelijkaardige dingen. Denk maar aan België met hun zwartdrukblaadjes van de laatste jaren. Tot spijt van wie het benijdt; nooit gebruiken.

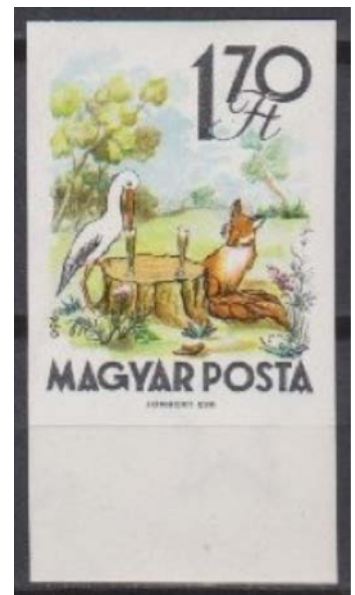
Een soortgelijke situatie treffen we aan bij postzegelpaar 6A/6B. Beide tonen Copernicus (1473 - 1543) in zijn werkkamer, een impressie ontleend aan een schilderij van J. Matejko. Polen heeft zijn wereldberoemde astronoom meer dan eens op postzegels (zoals 6A) vereeuwigd. De herdenking van Copernicus' 500ste geboortjaar was voor talloze landen - waaronder Mongolië (postzegel 6B) - aanleiding een financieel graantje mee te pikken uit de filatelistische, meer bepaald, de thematische trog. De Richtlijnen, opnieuw, winden er geen doekjes om: de voorkeur gaat en een groter belang primeert voor uitgiften die informatie verschaffen die direct in verband staat met het land van uitgifte, bezien vanuit een politiek, historisch, cultureel, economisch en/of soortgelijk standpunt, boven speculatieve uitgiften die misbruik maken van 'modieuze trends' in de thematische filatelie (deze uitgiften zouden in principe totaal moeten worden vermeden), met name uitgiften die niet voldoen aan de ethische code van de UPU.

4

5A

5B

6A

6B

Adressering

In subparagraaf 3.2.2 van de Richtlijnen wordt gemeld, dat de afzender en de geadresseerde op een poststuk - behoudens speciale postale privileges - particuliere informatie vertegenwoordigen en derhalve niet in aanmerking komen voor gebruik bij de ontwikkeling. In de volgende subparagraaf lezen we onder 'Selectiecriteria', dat de voorkeur gegeven moet worden aan stukken met individuele verschillende adressen boven brieven en kaarten die door abonnement zijn verkregen of alle aan dezelfde persoon zijn geadresseerd.

7A

7B

Misschien wat verwarrend door eerst te stellen dat de afzender of geadresseerde van geen tel is en dan plots stellen dat de adressering een postaal karakter moet hebben. Als voorbeeld stel ik voor naar de postwaardestukken 7A en 7B te kijken en als geroutineerde verzamelaar zouden we poststuk 7B verkiezen boven 7A, niet? Want 7B valt onder de categorie 'normale gebruikspost', terwijl 7A afkomstig is van een (semi-)handelaar die middels een adresstempel waarschijnlijk enkele tientale postwaardestukken naar zichzelf heeft gestuurd. De kans is dus groot dat deze kaart in meerdere verzamelingen kan terecht komen en misschien in je eigen verzameling meerdere stukken met hetzelfde adres(stempeltje) voorkomen, weet dat de Richtlijnen dus een vermanend vingertje zullen opsteken. Je zou postwaardestuk 7A een beetje kunnen laten verzinken, maar dan krijg je een postwaardestuk waarvan we in Hvtt 31 zegden om het te mijden.

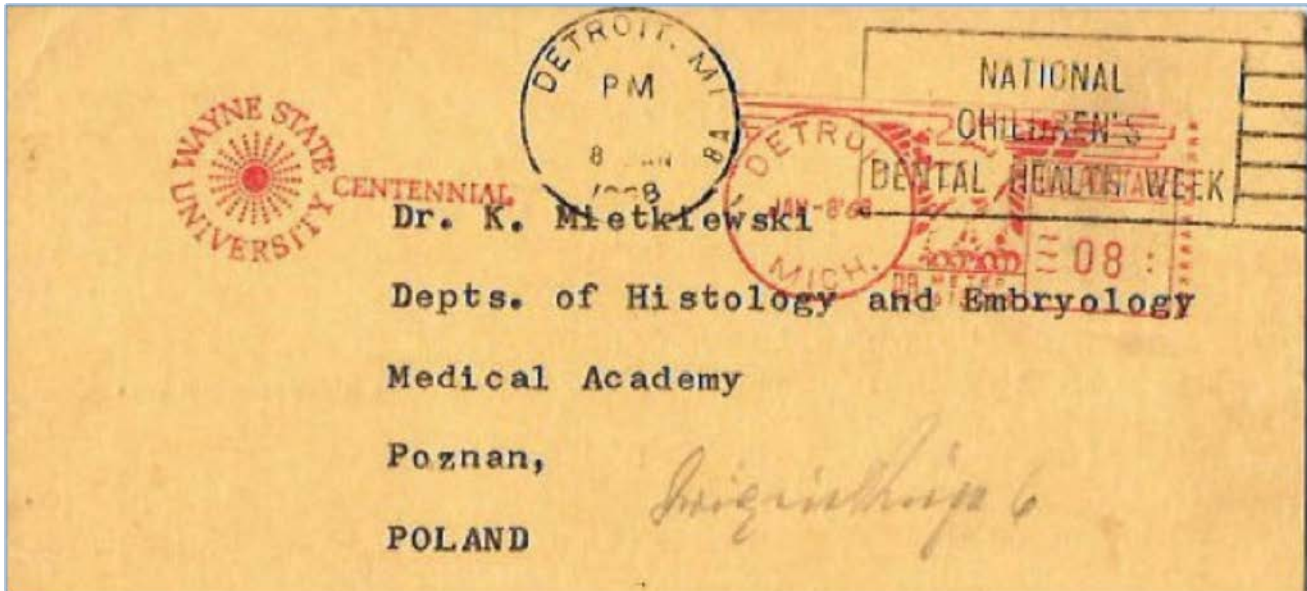
Stoorzenders

8A

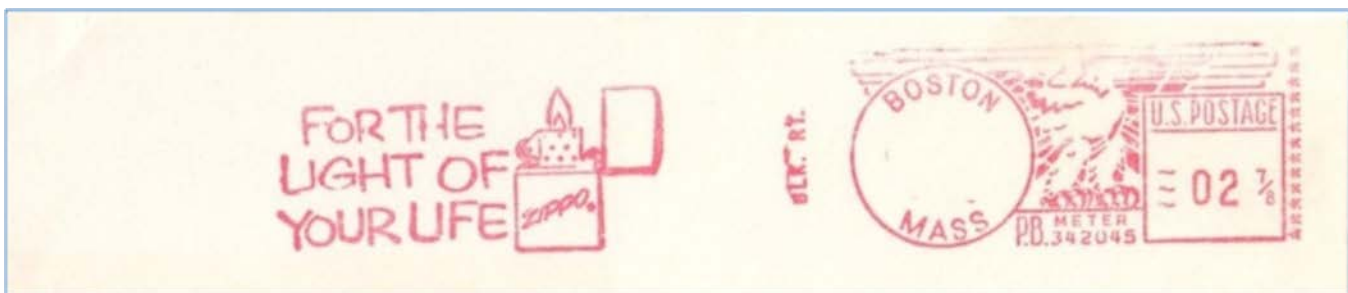
We hebben al een paar keer verwezen naar stoorzenders op onze stukken, zoals op de frankeermachinestempel 8A. Het gaat hier om (zeer) modern materiaal, en dan is het zaak meer dan gebruikelijk op goede kwaliteit te letten. De Richtlijnen formuleren het in paragraaf 4.4 met de nodige nadruk: 'Voor modern materiaal is een goede kwaliteit een vereiste'.

Een frankeermachinestempel kan slordig lijken wanneer het nog eens een aanvaring heeft opgelopen met het normale dagstempel of machinestempel (zie 8B). Het is niet meer te gebruiken - ook niet als het een oud exemplaar uit een minder gangbaar land betreft.

8B

Een frankeermachinstempel zoals in 8A kan ook zodanig geplaatst zijn, dat (een deel van) de particuliere bedrukking op de envelop of kaart zich in de afstempeling 'mengt'. Voor sommige verzamelaars krijgt zo 'n frankeermachinstempel soms zelfs meerwaarde, zeker als de bedrukking identieke elementen bevat uit de stempel (bv. het bedrijfslogo). Maar wie op filatelistische kwaliteit let, zal altijd proberen een vrijstaande afdruk te bemachtigen; dus eentje zoals frankeermachinstempel 8C. 8A en 8B dienen we zo snel mogelijk te vervangen.

8C

Een andere stoorzender waar we ook al een paar keer op alludeerden is bv. een vlagstempel zoals in 9A en die zogoed als gelijk is aan die van 9B. Hetzelfde? Ook hier heeft één van beide de voorkeur, welke?

9A

9B

In dergelijke gevallen nemen we de postzegel in ogenschouw, en vragen ons vervolgens af of er sprake is van een zegelbeeld dat door formaat en/of kleurstelling sterker de aandacht trekt dan de beoogde thematische informatie in het vlagstempel. Inderdaad bij 9A kan er verwarring optreden waarbij men gaat denken dat het om de postzegel gaat terwijl de stempel het onderwerp illustreert. Dus ondanks de stempel kwalitatief misschien een tikkeltje beter is zou er toch voor 9B moeten geopteerd worden omdat de postzegel in 9B niet afleidt van de mooie stempel. Besluit is dat als we een stuk om het stempel opnemen, we bij voorkeur een postzegel met een 'neutrale' afbeelding zoeken. Dat kan een cijfer of portret van het staatshoofd of ander symbool zijn.

10A

10B

10C

10D

Nog meer stoorzenders bij de Publibels 10B tot 10D. Inderdaad Publibel 10A lijkt mij de enige bruikbare want we moeten nu op grond van de bijgeplakte Boudewijnpostzegel op publibel 10B er geen voorkeur aan geven. De frankering 2F50 blijkt correct te zijn voor een briefkaart met binnenlandse bestemming in april 1962, terwijl het tarief in 1946 75c bedroeg. De bijfrankering duidt op het veel later gebruik van deze kaart, niet tegenstaande de bijfrankering niet al te veel opvalt. De kaart is niet zeldzaam en een correct gebruikte versie geniet de voorkeur. Let ook op perforatie (zie 10D) en andere beschadigingen, alsook het afstempelen van de kaart met een gelegenhedenstempel zonder adres (zie 10C). We weten nu al wel beter dat 10A onze enige voorkeur draagt.

Waarschijnlijk kunnen we hier nog een tijdje doorgaan met aanwijzingen voor het kiezen van de kwalitatieve betere poststuk of aanwinst in je verzameling. Naast het correct gebruiken van de goede thematische stukken kan nu de aandacht gaan naar het aanschaffen van de kwalitatieve stukken. Als je op veulingsites ziet wat er soms van één bepaald postwaardestuk wordt aangeboden (voorbeeld in vorig Themaphila nr 236 blz 15) kan je zonder belemmering alle hierboven aangebrachte aandachtspunten één voor één uitproberen en zo zeer selectief wezen bij je aanschaf. Uiteraard lukt dit niet altijd, denk maar aan je zeldzame stukken, maar bij je aanschaf moet je toch steeds de voorkeur geven aan kwaliteit. Zijn dit regeltjes die de thematische filatelie moeilijk maken? Ik denk het niet. In de andere disciplines is kwaliteit eveneens een niet te onderschatten aandachtspunt.

Herbewerking: Goed, beter, best - filatelistische kwaliteit in een thematische verzameling – H. van Dijk